

Paju, Petri: "Bengt Grönholm." (A concise biography of Bengt Grönholm, general manager of IBM Finland, 1956–1973, for the National Biography of Finland, in Finnish.) Kansallisbiografia, *Talouselämän vaikuttajat*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Julkaistu 18.12.2013. <http://www.kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/?iid=1147>

Kauppaneuvos Bengt Grönholm (1909–1976)

Oy International Business Machines Ab:n toimitusjohtaja kauppatieteiden maisteri

Bengt Grönholm kehitti automaattista tietojenkäsittelyä suomalaisissa yrityksissä ja valtiolla International Business Machinesin (IBM) palveluksessa lähes 40 vuotta. Työ alkoi reikäkorttikoneiden myynnillä 1930-luvun lopulla ja laajeni IBM:n tytäryhtiön toimitusjohtajana vuodesta 1956. Tuolloin alkaneella tietokoneiden aikakautena IBM saavutti ylivoimaisen markkinajohtajan aseman. Grönholm johti 17 vuotta Suomen IBM:n nopeasti kasvavaa asiantuntijaorganisaatiota, jolla oli keskeinen asema Suomen tietokoneistamisessa.

Bengt Grönholm syntyi Helsingissä 1909. Hänen ollessaan 5-vuotias hänen isänsä menehtyi Varsovan edustan taisteluissa saamiinsa vammoihin 1914. Grönholm valmistui ylioppilaaksi Turussa 1929. Hän jatkoi opiskelemaan kauppatieteitä Helsinkiin ja hankki 1931 kaupan alan koulutusta myös Englannista.

Grönholm aloitti työuransa 1935 kirjanpitäjänä Oy Amko Ab:ssä, joka myi maahantuomiaan konttorikoneita. Seuraavana vuonna hän siirtyi International Business Machines (IBM) -yhtiön uuteen Suomen tytäryhtiöön, johon palkattiin Amkon neljän hengen IBM-osasto. IBM oli amerikkalainen, kansainvälistyvä konttorikoneiden valmistaja. Suomessa alan johtava yritys oli Powers, sekin amerikkalainen.

IBM kutsui Grönholmin pian kursseilleen Yhdysvaltoihin, minkä jälkeen hänet nimitettiin myyntiedustajaksi. IBM:n johtaja, diplomiekonomi Einar Dickman (S 1897) ja Grönholm saivat 1930-luvun lopulla tärkeää kokemusta ja näyttöä, kun Gustav Paulig & Co:lla ja Oy Karl Fazer Ab:lla otettiin käyttöön uudenaikaisimmat IBM-reikäkorttikonelaitteistot.

Bengt Grönholm solmi 1939 avioliiton Gudrun Cederhvarfin (1912–1992) kanssa. Heille syntyi kaksi poikaa 1940 ja 1942.

Grönholm otti osaa talvi- ja jatkosotaan. Hän oli reservin upseeri ja osallistui patterinpäällikkönä muun muassa Karjalan kannaksen torjuntataisteluihin.

Sotien jälkeen Oy International Business Machines Ab kasvoi vauhdilla. Yhtiö nousi haastajasta reikäkorttikonealan markkinajohtajaksi. IBM:n myyjänä Grönholmin työhön kuului vierailta yritysten pääjohtajien puheilla vakuuttamassa yhtiön reikäkorttikoneiden käyttömahdollisuuksista ja eduista. Työssä auttoivat paitsi IBM:n myyntitekniikka ja tiedot

myös äidinkieli ruotsi, jota monet asiakasyritysten johtajat puhuivat. Suurena apuna oli Suomen IBM:n johtokunta, jonka puheenjohtajana toimi ministeri Carl Enckell (1876–1959).

Suomen IBM:llä oli 1950-luvulle tultaessa töissä viisikymmentä henkeä. Pieni yhtiö hoiti kuitenkin oleellisia tehtäviä valtion tietojenkäsittelyssä sekä pääosassa Suomen suurista yrityksistä pankki- ja vakuutusosalta teollisuuteen ja kauppaan. Alan nopea kasvu jatkui 1950-luvulla. Koneiden käyttöönotossa oli hankaluutensa. Grönholmin diplomaattinen luonne ja rakentava optimismi sopivat ratkaisujen löytämiseen.

Tietokonekauden sarastaessa Suomessa Grönholm nimitettiin virallisesti Suomen IBM:n myyntijohtajaksi 1955 ja seuraavana vuonna toimitusjohtajaksi. Loppuvuonna 1958 IBM toi maahan ensimmäisen toimivan tietokoneen, joka asennettiin Postisäästöpankkiin ja otettiin käyttöön suuren julkisuuden saattelemana.

Toimitusjohtajana Grönholmin verkostot kotimaiseen yritysjohtoon ja valtion virastoihin vankistuivat entisestään. Suomen IBM:n hallitukseen kuuluivat Enckellin jälkeen muun muassa ministerit Eljas Erkko (1895–1965) ja Teuvo Aura (1912–1999) sekä vuorineuvos [Johan Nykopp](#). Grönholm kuului myös Finnish American Club 1932:n johtokuntaan. Liikemiesten klubin kautta Grönholmilla oli tarvittaessa toimiva henkilöyhteys Yhdysvaltain Suomen suurlähetystöön, joka oli seuran hallituksessa edustettuna. Grönholmin vaikutti todennäköisesti eniten näiden henkilöyhteyksiensä sekä alaistensa kautta, sillä julkisuudessa hän esiintyi niukasti.

IBM saavutti ylivoimaisen markkinajohtajan aseman Suomessa 1960-luvun alussa vilkastuneilla tietokonemarkkinoilla. Koska alalla oli niukasti opetusta, IBM edisti omankin etunsa vuoksi paitsi omien asiantuntijoidensa koulutusta myös asiakkaiden henkilökunnan osaamista asiakaskoulussa sekä ulkomaisissa IBM-kurssikeskuksissa. Suomen IBM:n asiantuntijat kehittivät myös uusia tietokonesovelluksia esimerkiksi puunjalostusteollisuuden tarpeisiin. Grönholm johti 17 vuotta tätä kotimaisen yrityselämän ja julkisorganisaatioiden kehitystä seurannutta ja edesauttanutta asiantuntijaorganisaatiota, joka jatkuvasti kasvoi ja kansainvälistyi. Samalla IBM:n johtoasemaa kohtaan kohdistui usein kritiikkiä ja kilpailijoiden haasteita.

Valtion tietokonekeskuksen (perustettu 1964) pääjohtaja, entinen aktiiviupseeri Otto Karttunen (S 1918) ja Grönholm tunsivat toisensa hyvin sota-ajan tykistöstä. Karttusen keskus oli IBM:n suurasiakas. Kerran kriisitilannetta rauhoittaessaan Grönholm tunnusti Karttuselle kahden kesken, "miten tavattoman vaikeaa oli tuoda esiin suomalaisia näkökantoja yleismaailmallisessa organisaatiossa". Grönholm ratkaisi kiistan joustamalla IBM:n tarkoista kansainvälisistä säännöistä ja antamalla kiellettyä vuokran palautusta (tietokoneet yleensä vuokrattiin IBM:ltä). Se olisi voinut merkitä potkuja IBM:ltä. Grönholmin toiminta kertoo, että jättimäiseksi kasvaneen kansainvälisen yrityksen sisällä vaikuttaminen oli kaikkea muuta kuin helppoa.

Grönholm onnistui palkkaamaan Suomen IBM:iin osaavia alaisia. Nämä innokkaat myyntijohtajat kuten Hans Andersin (1930–2010) pyrkivät kasvattamaan Suomen IBM:n roolia IBM:n sisäisessä työnjaossa, mutta hankkeet jäivät pääosin toteutumatta. Grönholmin aikana Suomen IBM teki kiinteää yhteistyötä muiden Pohjoismaiden ja erityisesti Ruotsin IBM:n kanssa. Yhteisen ruotsin kielen vuoksi pohjoismainen yhteistyö oli Grönholmille luontevaa.

Grönholmia pidettiin yleisesti todellisena suomenruotsalaisena herrasmiehenä, joka esitti myös moitteet korrektisti. Toisten mukaan hän oli päämäärätietoinen johtaja, mutta vältti suoraa käskemistä. Tällainen johdatteleva, hienostunut johtamistyyli toimi ilmeisen hyvin tällä alalla Suomessa, mutta toisaalta sivistyneen pidättäytyvä ja kohtelias tyyli saattoi joskus olla tehoton neuvotellessa IBM:n ulkomaisten ja kansainvälisten johtomiesten kanssa.

Pitkä ja ryhdikäs Grönholm pukeutui IBM:n tyyliin sopivasti huoliteltuun mustaan pukuun. Hänen seuraajansa Olli Varho (K 1978) muisteli Grönholmia yhteishengen luoja, hierarkkisuutta poistaneena avoimena keskustelijana ja kuuntelijana. Yhtiön sisällä häntä kutsuttiin Pentiksi.

Vaikka Grönholmin uran loppuvuosina IBM:n tuotteet saivat haastajikseen muiden yritysten yhä pienempiä ja halvempia tietokoneita, yhtiö kasvoi edelleen nopeasti. Suomen IBM:llä työskenteli 1969 yli 500 henkilöä. Grönholmin jäädessä eläkkeelle 1973 työntekijöitä oli melkein 700.

Bengt Grönholm ilmoitti puoluekannakseen Ruotsalaisen Kansanpuolueen ja luonnehti itseään yhteiskunnallisesti konservatiiviksi. Hän kertoi harrastuksikseen ulkoilun, valokuvaamisen, saaristoelämän ja linnut sekä eläkkeellä kirjallisuuden ja matkailun. Suomen IBM:n hallituksessa hän jatkoi kuolemaansa asti syksyllä 1976.

Bengt Konrad Grönholm S 11.6.1909 Helsinki, K 9.10.1976 Helsinki. V kapteeni Konrad Johan Grönholm ja Ebba Margareta Gustavsson. P 1939– Gudrun Esther Cederhvarf.

URA. Ylioppilas Åbo svenska samskolasta 1929; diplomiekonomi 1932, kauppatieteiden kandidaatti 1945, maisteri 1953 Svenska handelshögskolanista. Commercial College (Englanti) 1931; IBM School, Endicott, New York 1937–1938; IBM:n yritysjohton koulutusta Yhdysvalloissa 1958, 1964–1968, Hollannissa 1960, Englannissa 1962.

Oy Amko Ab:n kirjanpitäjä, konttoristi 1935–1936; Oy International Business Machines Corporation of Finland Ab:n vsta 1938 Oy Watson Business Machines Ab:n vsta 1939 Oy Watson Ab:n vsta 1946 Oy International Business Machines Ab:n työntekijä 1936–, myyntiedustaja 1938–1955, myyntijohtaja 1955–1956, toimitusjohtaja 1956–1973, hallituksen jäsen 1957–, vpj. 1973–.

Jäsenyydet ja muut luottamustoimet: Ruotsalainen Kansanpuolue.

Handelsgillet i Helsingfors 1938–; Finnish American Club 1932 1961–, johtokunta; Ekonomiekandidatförening; Ekonomiska Samfundet i Finland; Pörssiklubi; Suomen Reikäkorttiyhdistys.

Helsingin Golfklubi.

Kapteeni 1944.

Kunnianosoitukset: Kauppaneuvos 1969. Vapaudenristi 4 tlk.; Talvisodan mm.

TUOTANTO. Artikkeleita ammattilehdissä.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS. 231/70/68. IBM:n pääarkisto, Somers, New York, Yhdysvallat; Oy IBM Finland Ab:n arkisto, Helsinki. Auvo Sarmannon sähköpostikirje tekijälle 27.8.2013. *Pentti Anttila*, Big Blue Suomessa: O.y. International Business Machines A.b. 1936–1996. 1997; *Gillebladet* 1/1949; *History of Nordic Computing 3: Third IFIP WG 9.7 conference, HiNC 3*, Stockholm, Sweden, October 18–20, 2010. Heidelberg 2011: *Petri Paju*, IBM Manufacturing in the Nordic Countries; *IBM Uutiset* 7/1976; *Otto Karttunen*, Avainpaikalla tietotekniikan kehityksessä. 1986; *Vilho Lukkarinen*, The Finnish American Club 1932–1982: the history of the Finnish American Club 1932. 1982.

Petri Paju

Julkaistu 18.12.2013.